

Mr. sc. Amer Osmić
Univerzitet u Sarajevu / University of Sarajevo
Fakultet političkih nauka / Faculty of political sciences

SENADIN LAVIĆ
LEKSIKON SOCIOLOŠKIH POJMOVA

SENADIN LAVIĆ
LEXICON ON SOCIOLOGICAL TERMS

Poštovane dame i gospodo, čast i zadovoljstvo mi je danas govoriti o *Leksikonu socioloških pojmova*, prof. Lavića, prije svega zbog vrijednosti koju leksikon ima za savremeno bosanskohercegovačko društvo jer se u odnosu na druge leksikone ili rječnike razlikuje samo po jednom segmentu: autor u *Leksikonu* popularizira „domaće” autore odnosno u *Leksikon* su uvršteni autori s bosanskog, hrvatskog, srpskog, slovenačkog, makedonskog ili crnogorskog govornog područja koji djeluju u oblasti filozofije, sociologije, politologije i drugih društvenih disciplina. Analizirani i definirani pojmovi koji se predstavljaju u *Leksikonu* dio su vokabulara savremenih socioloških, filozofskih, politoloških i drugih društveno-humanističkih tekstova.

Nadalje, moj fokus u narednih nekoliko minuta bit će pojmovi koji su obrađeni u *Leksikonu*, a tiču se direktno ili indirektno metodologije društvenih istraživanja. Naime, u *Leksikonu* se kaže da je to nauka o metodama znanstvenog istraživanja, a ako pomno analizirate sve pojmove, uočava se da metodologiju ne treba isključivo okarakterizirati kao tehničko pomagalo drugim znanstvenim disciplinama putem određenih faza koje ćemo slijepo pratiti. Metodologija je dakako i to, ali i mnogo više od toga jer je metodologija nauka o cjelokupnosti svih oblika i načina istraživanja pomoću kojih se dolazi do objektivnog i sistematskog naučnog saznanja. Iz navedenih razloga u sociološkom *Leksikonu* ćete naći pojmove poput: metodološki holizam, metodološki individualizam, metodološki kozmopolitizam, metodološki nacionalizam, metodološki strukturalizam itd.

Ovaj leksikon u cijelosti – a pogotovo kada je riječ o pojmovima koji se tiču metodologije koja nije statična znanstvena disciplina nego, naprotiv, jako dinamična – predstavlja izraz vremena u kojem priređivač i saradnici pokušavaju iskazati, prema jasnim kriterijima znanosti, najbitnije pojmove koji imaju svoju pozadinu i važenje za znanost ali i svakodnevlje.

Ukoliko studirate pojmove koje *Leksikon* nudi, neminovno će vam se nametnuti nekoliko pitanja metodološke naravi i to:

- Kako znanstvena pitanja pretočiti u empirijsko djelanje?
- Postoji li problem znanstvenog promatranja odnosno mjerenja, da li je moguće znanstveno relevantno mjeriti određenu društvenu pojavu?
- Kako objasniti društveni fenomen koji istražujete?

Suočeni sa ovom pozadinom i pitanjima koja sebi možete postaviti, priređivač *Leksikona* na metodički i metodološki način uspijeva metode pojmove kontekstualizirati u znanosti koje se bave društvenim fenomenima, ne koristeći interdisciplinarni nego multidisciplinarni pristup. Tim pristupom se amputira još jedna metodološka dogma: da su metode izvanvremenske, univerzalizirane i znanstveno-teorijski nepokolebljive i apsolutne istine. Zapravo se metode pa i metodologija razvijaju i mijenjaju ovisno o disciplinama gdje se primjenjuju.

Kada se definiraju metodološki pojmovi, autor je iznimno oprezan na koji način definira pojmove jer svako vještačko odvajanje vokabulara od njegovog povijesnog konteksta dovodi do pojmovnog haosa i vokabulara koji ne osigurava korisnicima da se nose s određenom zbiljom. Čovjek svoju društvenu zbilju oblikuje kroz jezik i mi o njoj učimo preko jezika. Precizno pojmovanje je preduvjet našega znanja o svijetu u kojem živimo, pa tako i precizno metodološko pojmovanje koje je pažljivo selektirano i definirano u *Leksikonu*.

Pošto je *Leksikon* objavljen prije otprilike dvije godine, možemo reći da je i dalje nov i moderan rječnik sociologije za bosanskohercegovačku znanstvenu zajednicu i širu kulturnu javnost, ali da bi se već sada neki pojmovi mogli drugačije kontekstualizirati, što možda daje priliku mlađim kadrovima da zarone u izuzetno kompleksnu sferu definiranja znanstvenih pojmova. Mi „društvenjaci“ u BiH dužni smo da kontinuirano osavremenjujemo i usklađujemo svoj vokabular sa savremenim tokovima društvenih znanosti i vokabularima u Evropi i Americi. Pojmove ne smijemo samo preuzimati, nego smo dužni metodološki korektno te pojmove kontekstualizirati u bosanskohercegovačko društvo, čime bi na neki način u budućnosti bile dezavuirane brojne predrasude o sociologiji u BiH. Recept i ono što, prema mom uvidu, *Leksikon socioloških pojmova* daje onome ko ga studira jeste da nam nudi mogućnost da se uspješno odnosimo prema društvenoj stvarnosti u kojoj živimo, tj. da je jasno opisujemo, objašnjavamo i razumijevamo, ili da uvidimo i prihvatimo novi koncept znanja u kojem se

čovjek oslobađa uloge pasivnog recipijenta (statičnog posmatrača) koji precizno odražava društvenu zbilju.

Nadam se da me niko ovdje nije pogrešno razumio da *Leksikon socioloških pojmova* teži isključivo novim konceptima znanja, a odbacuje sve ono što je temelj određenih znanstvenih disciplina; naprotiv, *Leksikon* se naslanja na nemjerljivo važne linije unutar sociologije koje povlače znanstvenici poput Marxa, Simmela, Webera, Marcusea, Horkheimera, Adorna, Bottomora, Ritzera, Prischinga, Habermasa, Becka, Giddensa, Castellsa i mnogih drugih koji su svojim znanstvenim, skeptičko-kritičkim i emancipatorskim diskursom tražili nove puteve ljudskog i društvenog života i interpretirali nedostatke postojećih društvenih sadržaja, kao što to u segmentima gdje tako treba biti čini/e i autor/i u *Leksikonu socioloških pojmova*.